

KDO BI L. 1939 VERJEL, da bo kdaj nad Berlinom vihrala sovjetska zastava, ki jo je Hitler toliko preklinal in ustavil zvezo osišča Berlin-Rim-Tokio zato, da jo sname s Kremlja? A sedaj plapala nad nemško državoborsko palačo, kot je razvidno iz gornje slike.

Volitve v Angliji aranžirane v prid torijske stranke

KONSERVATIVCI VELIKE BRITANIJE UPAO, DA
OSTANEJO NA KRMILU TUDI PO VOLITVAH. — KAJ
JE PROGRAM DELAVSKE STRANKE? MEDNARODNI
POLOŽAJ PO KRIVDI STAREGA REDA ZAMOTAN

Velika Britanija iz te vojne v Evropi ni izšla tolikšna sila kakršna je bila nekoč in sorazmerno je veliko šibkejša kot pa je bila po zaključku prve svetovne vojne. Takrat je bila Francija na kontinentu Evrope najmočnejša, Italijo se je še pristevalo med velesile in Rusija pa je bila v agonijah civilne vojne in porazov. Zavezniške sile (Anglia, Francija, Zed. države, Japonska, pa tudi Italija) so poskušale z intervencijo, da store boljševizmu konec, pa jim ni uspelo. A vseeno, oblast nad Evropo in nad svetom sta dobile predvsem Francija in pa imperij Velike Britanije.

Vojna tehnika vse spremeni

V sedanji vojni se je izkazalo, da tudi tako močna pomorska sila, kot je Anglia, ne more biti kos raznim osiščem, in pa, da je dežela s tako preteklostjo, kot jo ima Francija, bila nezmožna zoperstaviti se agresivnosti "tretjega" rajha.

Slednjega sicer ni več. A tudi Francija ne more nastopati po tej vojni drugače kot s pečatom poražene, zapostavljanje dežele. V Versaju je bilo drugače. Tam je Clemenceau ukazoval celo našemu Wilsonu. V sedanji mednarodni politiki de Gaulle le kljubuje. In ne gre mu po sreči nikjer, ker nima zaslombe v svojih ambicijah ne v Londonu, ne v Washingtonu, a doma pa ga oba podpirata zaradi bojazni pred socialisti in komunisti.

Francija, ki je šla v to vojno dremajoča ob Maginotovi utrdbi, črti, in njen kapitalizem pa vlagal svoj kapital, kjer je že bilo, da bo na varnem v vsakem slučaju, se je zrušila. Taka kot je bila je ne bo več. Njeni generali, maršali in "familije štirideseterih", ki so jo v glavnem posedovali in kontrolirale, so državo zavozile in stari maršal Petain želi, da si nekaj krivde za propast Francije naprti tudi ameriška vlada. Kajti naš državni department, ki je eden najvažnejših na svetu v sedanji dobi, se je veliko prizadeval, da ohrani Francijo v posesti starih privilegijev.

A prišli so nacijski tanki in seognili takozvani nepremagljivi francoski Maginotovi črti, ali pa jo predri, kot da je iz testa.

Tedaj šele so francoski in angleški generali, ki so vsi obdani s kolajnami in plemenitaškimi naslovi, spoznali, da se je teh-

Stari razredni in imperialistični interesi v ospredju kakor so bili

Ko je prišel italijanski socialistični voditelj Pietro Nenni v Vercelli blizu Milana in nagovoril zbrane množico na prostem, ki ga je čakala, so ga Angleži aretirali in zaprli, češ, da za shod ni imel dovoljenja zavezniške vojaške oblasti. Ker je v Milanu in drugje v Italiji nastalo vsled tega nastopa Angležev splošno ogorčenje, so Nennija izpustili. Toda incident ni in ne more biti brez posledic. UP poroča iz Rima v depeši z dne 26. maja, da je zavezniška vojaška oblast z aretiranjem Nennija dregnila v sršenovo gnezdo.

Predstavniki italijanske reakcije (sami bivši podporniki fašizma) so aretacijo pozdravili za signal, da zavezniški ne bodo dopustili "anarhije" v Italiji. Pietri Nenni je namreč v delavskih krogih določen za bodočega predsednika italijanske vlade in reakcionari sedaj oglašajo, da so Angleži s to aretacijo italijanski javnosti pokazali, da ga ne bodo odbili. Torej, da je on zanje "nesprejemljiv".

Levičarski tisk pa se roga demokraciji, kakršno usiljujejo zavezniški (Angleži in Američani) v Evropi. List Unita v Milenu piše, (vir UP), da dočim zavezniški generali vabijo vojnega zločinca Goeringa na pojedine, in ko sta bivši nacijski finančni minister Hjalmar Schacht in multimilijonar Fritz Thyssen, ki je v prvih letih bil vodilni podpornik Hitlerjevega nacizma, sedaj gosti zavezniških hotelov v Capri v Italiji, so tajnika socialistične stranke aretirali kot navadnega tatu.

Iz teh in mnogih prejšnjih dogodkov v Italiji pod zavezniško okupacijo in iz insultov angleške in tudi ameriške propagande proti Titu zaradi jugoslovenskih zahtev po Primorju je razvidno, da žele vrhnji sloji Anglie in Amerike ščititi vrhnje, to je, privilegirane sloje v Italiji in drugje, da s tem otmo "zapadno civilizacijo".

Spoznanje bilo prepozno

Francozi so jo spoznali prepozno. A ob enem so uvideli, da je edini krivec njihove nesreče razred privilegijev v Franciji.

Angleži pa so izprevideli, da so ravnali "neprevidno", ker so skušali s podkupovanjem Hitlerja "ustvariti" mir v Evropi. Mož z dežnikom je postal karkatura.

Nasledil ga je Churchill, ki je tok angleške vnanje politike zaobrnali proti osišču, toda ob enem tako, da bi služil istim interesom, in isterem razredu, ki je povzročil to vojno.

Uspel je, ker prvič ni bil toliko kompromitiran kot znani Cliveden set na Angleškem, ki je stremel pogaziti le Sovjetski uniju, in drugič, ker je vedel, da će se Hitlerju na vsi črti dovoli pogaziti Sovjetsko unijo, bo potem vsceno tudi Anglia na vrsti.

Tako je Churchill, ki je bil sicer drugače zmerom v pomoč fašističnim vladam, dokler se niso obrnile proti Veliki Britaniji, posegel v vojno tako močno moralno in z oboroževanjem, da je sedaj izšel iz nje kot zmagovalec. Posebno, od kar je Roosevelt umrl, je on v ospredju kot glavni besednik "zdrženih narodov".

In tako je Anglia sedaj zma (Nadaljevanje na 4. strani.)

Konferenca Prosvetne matice in JSZ v Milwaukeeju bila ena najboljših, kar smo jih imeli v zadnjih par letih

V Milwaukeeju, Wis., se je viga zastopa ta konferenca, in iz nedeljo 27. maja v Sostarichevi dvorani vršila konferenca krajne organizacije Prosvetne matice in JSZ, ki se je že udeležilo okrog 45 zastopnikov in zastopnikov iz domačega mesta, iz Sheboygan, Waukegan in Chicago.

Tajnik Anton Garden je na kratko omenil, kaj da bo na tem zborovanju dnevnih red, postal je svoje poročilo, pregledovalca računov sta ugotovila, da so v redu, in nato sledila poročila zastopnikov. Ena so bila prav vzpodobna, druga zopet pa so se tikala težav, ki so nastale na prosvetnem in društvenem polju vsled vojne, staranja in umiranja rojakov ter raznih drugih ovir.

Chas. Pogorelec je poročal o svojem področju kot tajnik Prosvetne matice, J. S. Z. in kot upravnik Proletarca, Koledarja in Majskoga glasa. Anton Garden je podal zelo dober pregled aktivnosti poveških in tudi dramskih zborov, kolikor jih še deluje v naših našelbinah, posebno v okrožju, ki

prihodnje konference, ki bo v jeseni, so bila predlagana mesta Chicago, Sheboygan in Waukegan. Slednji je dobil večino.

Zborovanju je predsedoval Frank Zaitz.

Zajetnika je bil ponovno izvoljen Anton Garden. Za sedež

Strokovno organizirano delavstvo po svetu je že več let brez internacionalne. Teoretično sicer še obstoji mednarodna zveza strokovnih unij (International Federations of Trade Unions) toda po nacijski okupaciji Evrope ni več funkcionala. Dve glavni skupini v nji sta AFL in zveza angleških unij. Slednja je spoznala, da je stará zveza preživelja svoj namen in jo je treba reorganizirati oziroma ustavoviti povsem novo zvezo.

Delavske unije in Angliji žele, da bi v novi zvezi bile zastopane delavske unije tudi iz sovjetskih dežel. Stara zveza jih ni hotela sprejeti; odklanjala jih je najbolj pod pritiskom AFL. Dalje pravila stare zveze dolo-

čajo, da sme biti v nji iz vsake dežele le ena unajska zveza. CIO, s svojimi pet do šest milijoni članov, je bil vsled te dolobe v nji brez zastopstva. Unije v latinski Ameriki so bile siste konservativizma AFL in zahtevale ustavovitev nove zvez, v kateri naj dobi mesto vsaka priznana zveza unajskega delavcev, torej tudi sovjetska in CIO.

Tako se je na iniciativno zveze angleških unij vršila mesec februarja v Londonu prva mednarodna posvetovalna konferenca za ustavovitev nove delavske strokovne internationale.

Ni nji so bile zastopane unije iz vseh zavezniških dežel. Iz Zed. držav so bile zastopane unije CIO, železniške bratovščine pa so imele opazovalca.

Wm. Green je v imenu odbora AFL izjavil, da njegove unije ne bodo sodelovali pri nobeni konferenci, kjer so zrazen sovjetski uniji. Na sestanku v Londonu so sklenili ustavoviti novo zvezdo v povabilu vanjo tudi A. F. of L. Izvilibili so poseben pravljalni odbor, ki se je seselj aprila t. l. v Oaklandu, Calif., ob času, ko se je v San Franciscu pričela konferenca zdrževalov.

Tako se je na iniciativno zveze angleških unij vršila mesec februarja v Londonu prva mednarodna posvetovalna konferenca za ustavovitev nove delavske strokovne internationale.

Ni nji so bile zastopane unije

Ljudstvo po svetu se množi v zlic vojnim izgvbam in lakoti

Iz Anlige poročajo, da je bilo v nii tekom vojne povprečno več rojstev kot leta 1939 ali kdaj prej.

Ameriški census bureau je izračunal, da imajo Zed. države sedaj 139.234 prebivalcev, ali 7.286.000 več kot jih je bilo ob času zadnjega ljudskega štetja leta 1940. Nad sedem milijonov prirastka v petih letih, to je mnogo! Tarnanje nad porodno kontrolo je torej še brez podlage.

Zed. države, Anglija in njeni dominioni torej niso trpeli vsled vojne saj kar se naraščanja prebivalstva tiče.

Cenijo, da so tudi v Sovjetski uniji rojstva tako naraščala, a tudi sovjetske vojne izgube so ogromne. Nedvonom veliko večje kot vseh ostalih zavezniških skupaj.

Iz raznih proučevanj bi bilo razvidno, da tudi Nemčija na prebivalstvu v tej vojni ni nazadovala. Bržkone beleži velik prirastek vsled velike nacijske kampanje za zvišanje rojstev, bodisi v zakonu ali izven zakona. Nemške izgube na bojiščih so seveda visoke — morja ne mnogo nižje od ruskih.

Tudi v Franciji so rojstva naraščala, ali ob enem tudi umrljivost med dojenčki. Umrljivost med otrocmi in odraslimi pa se je posebno dvignila v deželah, ki so jih nacijsi in fašisti najbolj izropali, n. pr. v Jugoslaviji, Grčiji in na Poljskem.

Sovjetska unija si nakopal živilski problem

Sovjetska unija, ki ima v oskrbi Berlin, Dunaj in mnoga druga mesta, je sedaj dolžna preskrbovati v te od razdejanja in vsega drugega hudega prizadete kraje živila, da ji prebivalstvo pred pragom ne pomrje.

Razprave k njegovemu referatu je bilo precej in udeležili so se zastopniki in zastopnici iz vseh našelbin. Bila je konstruktivna in bržkone ne bo brez uspeha.

Podrobno bo opisana v zapisniku, ki ga je vodila Angela Zaitz.

Zadnji referat na tej konferenci je bil o sedanjem položaju po svetu, s posebnim ozirom na vprašanje Trsta in jugoslovenskega Primorja, ki je dobrolo privabilo pred pragom ne pomrje.

Poročajo, da je pošiljanje živeža v Berlin že uredila in da ta problem tudi drugod ugodno rešuje.

V Angliji odpravljajo odmerke

Na Angleškem so se lotili odpravljati odmerke, v nadi, da bodo s tem škodili "črnemu trgu." A če živil ne bo več na razpolago kot prej, bo morda po novem še slabše.

Zed. države na morju

neprekosljive

V gradnji za ameriško vojno mornarico je sedaj 19.882 vojni ladij vseh vrst, kar je Japonski lahko zadosten dokaz, da čimprej kapitulira, toliko boljše zanje, in s tem seveda tudi na morju.

Prav tako je bil nekaj vprašanj in zborovanje je bilo zaključeno v dobrém razpoloženju.

Zajetnika je bil ponovno izvoljen Anton Garden. Za sedež

Proti zahtevam Slovenije še jako veliko oporekanja

MARŠAL TITO V LJUBLJANI DEJAL, DA BO ZA JUGOSLAVIJO VELIKA TRAGEDIJA, ČE SE BO SPET MORALA BORITI ZA TO, KAR SI JE ŽE PRIBORILA

Jugoslavija Slovencev na Koroškem ne bo pozabila.

Dasi so se jugoslovanski čete iz Koroške, posebno iz Celovca, na zahtevo angleškega poveljstva, s katerim soglaša tudi ameriška komanda, umaknile, je Tito v nedeljo 27. maja v Ljubljani po radiu Korošcem izjavil, da jih Jugoslavija ne zapusti. Porčilo iz Londona, datirano minuto nedeljo, ga citira med drugim: "Komaj so se naše čete iz Koroške umaknile, že prihajajo drugi stranki, ki so bili v Jugoslaviji, v Egiptu, Mali Aziji in pa na Madžarske in Ceško." Cakajo osvoboditve in v imenu federativne Jugoslavije jim zagotavljajo, da bo bodo dobiti oblečen v drugačni uniformi."

Poudaril je dalje, da bi bila velika tragedija, ako se bi moral Jugoslavija znova boriti za tiste njene kraje, ki so bili v tej vojni že osvobojeni. To omembu je storil nedvonomo na račun tistih, ki jih Jugoslaviji sedaj odrekajo.

Pravda proti hujskanju v zavezniškem tisku

Kako misli glede tega spora o jugoslovanskih krajih sovjetski tisk v Moskvi, smo poročali že v prejšnjih izdajah. Zadnjo nedeljo je bil v "Pravdi" v Moskvi značilen članek, ki ostro prijema tiste liste v Zed. državah. (Nadaljevanje na 4. strani.)

Strah posedujočih pred socialnimi preobrati v evropskih deželah

Angleški in ameriški kapitalizem se s pomočjo francoskega, in pa posedujočega razreda drugih evropskih dežel, vključivši nemškega, prizadevata preprečiti socializem v Evropi. V Franciji so zahteve po odpravi kapitalistične reakcije čezdaj glasnejše. Toda kapitalistična propaganda je to gibanje omalovaževala s trditvijo, da ga tvori le klika komunističnih kričačev, ki so med ljudstvom brez zloslome.

Prišle so občinske volitve — prve v Franciji, od kar je nastala vojna, ki so imele dokazati, koliko zloslome imajo "kričači" in koliko

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DLAJSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
večernje za približitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.Editor..... Frank Zaitz
Business Manager..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

USSR v tekmi z diplomacijo velesil

in s privilegiji starega reda

Konferenca združenih narodov v San Franciscu se bi imela pričeti ne da bi bil na nji kak res odgovoren predstavnik Sovjetske unije. Vzrok temu je bil "mal nesporazum", in pa ker je Stalin smatral, da je velika večina zastopnikov proti vsemu, kar propagira in zastopa Sovjetska unija. Zed. države in Velika Britanija imajo glasove v pesti. Oddajani bodo, kakor jim bo namignjeno, so menili v Moskvi, in tako se je tudi zgodilo.

Medtem je umrl predsednik Roosevelt v njegov naslednik Harry Truman je Stalini brzjavil, da naj pošlje v San Francisco komisarja v njejih zadovoljstvu. Vjačeslav Molotov, ker le na ta način bo saj na videz izgledalo, da imajo vse zavezniške velesile iskreno voljo ustvariti po tej strašni tragediji trajen mir.

Stalin je Trumanu ugodil. Molotov je prišel in svojo vlogo tako dobro igral, da je zasečil angleškega Edena in ameriškega Stettiniusa.

Bil je edini v "veliki petorici", ki je nastopil proti predlogu, da se Argentino sprejme za članico združenih narodov. Ni se mu bilo treba kaj posebno truditi za dokaze, da je vlada v Buenos Airesu fašistična. Citiral je pokojnega Roosevelta in bivšega državnega tajnika Cordella Hullia. Oba sta argentinsko vlado nazvala s pravim imenom, a kar haenkrat pa jo je ameriški državni departement sprejel, ji greh odpustil, dasi ga ni spremenila in tako je postala argentinska vlada v smislu ameriške diplomacije kar češ noč "demokratična" in sprejemljiva. Molotov je argumentiral, kako hitavsko je vse to početje, čeprav je dobro vedel, da bodo latinske državice glasovale po navodilu svoje mogočne sosedne na severu. Ampak je povedal kar je mislil in njegove besede so zadele v živo.

"Pačakajmo saj še nekaj dni," je rekel Molotov, "da se posučimo bolj natančno, čemu se treba deželi žuriti za pristop med nas, o kateri vemo, da je podpirala Hitlerja in osišče v splošnem do zadnjega momenta."

Nič ni dosegel, kajti v košari je imel večino glasov Stettinius. Toda pokazal je, da je sovjetska skupina edini glasnik proti podpuščanju fašističnih vlad med združene narode. Sicer je imela tudi nekaj opore drugie in tri ali štiri delegacije so bile na Molotovi strani, druge so glasovale s Stettiniusom in Edenom. Ampak moralno je zmagala sovjetska delegacija.

V argumentiranju o svobodobščinah se je ruska delegacija postavila odločno za svobodo kolonialnih ljudstev, kar je spravilo v zadrgo v prvi vrsti Angleži, Francoze, Belgijce in Nizozemce, pa tudi ameriško delegacijo. Izmed vseh vodilnih državnikov je bil na konferenci v San Franciscu Molotov edini, ki je brez ovinkov izrazil nado, da bo nekega bližnjega dne zastopana, tu (med združenimi narodi) tudi Indija kot povsem neodvisna dežela.

To je Angleži jasno udarilo. Ni čudno, čemu je med Churchillom in Stalinom tako malo soglasja.

Sovjetska delegacija jih je spravila v velike zadrege tudi z zahtevami, da naj nova družba narodov prevzame kolonije v svojo zaščito in skrbi, da jih čimprej pripravi v zrelost za samostojnost. To je demokratično, je rekel Molotov, je človekoljubno, vodi v civilizacijo in v pogoje za trajen mir.

Demokratične države, ki posedujejo kolonije, so ta njegova izvajanja sprejele za izvajanje, za pretnjo in z nezaupanjem. Čemu se Rusija briga za kolonije tujih držav? Mar nima dovolj svojih brig, so se vpraševali delegati prizadetih dežel v San Franciscu?

Seveda jih ima. Ampak bilo je (za kolonialna ljudstva) zelo dobro, da je v to sršenovo gnezdo podrezala tako mogočna dežela kot je USSR.

Kadar Sovjetska unija na ta način svetu pove, kaj je njen vnanja politika, je povsem razumljivo, čemu je onih, ki žive od kolonij, tako strah. Sovjetska vnanja politika si pridobiva zaslomo med podjarmiljenimi ljudstvi, a Angleži, Francoze, Belgijce, Nizozemce, Portugalice in druge, ki imajo kaj takih posesti, pa zelo skrbi, kaj bo, če bo Rusija šla s svojimi nauki naravnost med podjarmiljeno maso.

Mnogi bi radi Rusiji vrnili z očitkom, da je ona bolj imperialistična kot pa sta Anglia, in n. pr. Francija ter Nizozemska, toda v Moskvi odgovarjajo, da so v Sovjetski uniji vse narodnosti avtonome in da si svoje kulturno življenje lahko urejajo po mili volji. In izkorisčanje je odpravljeno.

Zelo se je sovjetska delegacija v San Franciscu postavila tudi z zahtevami, da se naj takozvane mandate — to je dežele, otoke in kolonije, ki so bile prej posest sovražnih držav, v bodoče izroči v upravo združenim narodom, namesto posameznim deželam. Seveda, Anglia je nasprotovala in z njo vred vse druge vlade, ki imajo v posesti kolonije in strategične otoke ter jih ne misijo dati iz rok. Tako je ruski predlog za skupno upravo pridel v delegaciji Zed. držav je v tem slučaju potegnjen z Veliko Britanijo, Francijo in z drugimi državami, ki imajo kolonije.

Ako ne drugega, je s tem sovjetska delegacija saj doganal, kaj je kdo in koliko je posameznim diplomatom zaupati na njihove besede.

Že na eni prejšnjih konferenc so zastopniki združenih naro-

KONCENTRACIJSKA KEMPA OSWIECIM je bila klavnicna, v kateri so nacijski žide in druge jetnike na debelo uničevali. Zavezniški viri so dognali, da je bilo v nji pokončanih 1,750,000 židov.

KATKA ZUPANIĆ:

IVERI

PRAVICA

Od decembra minulega leta pa do maja tega leta pač ni tolikšne časovne razdalje, da bi se ne mogli spomniti nečastne vloge, ki jo je Anglia igrala na Grškem.

Zdaj je Jugoslavija na vrsti. Za Primorje gre in za slovenski del Koroškega.

V Grčiji so Angleži ravnali precej neprevidno. Prenaglo so sneli svojo "prijeteljsko" mospa, pa zahtevali od grških ljudskih borcev, da bi njim in domaćim reakcionarnim klikam na ljubo odložili orožje, ki pa je bilo po večletnega boja takoreko še vroče.

Tudi se ne sme pozabiti, da so baš tiste dni, ko so se angleški tanki vlekli po atenskih ulicah in so strojnike zapisavale angleški red in mir v razdrapano telesa junaka grških partizanov, da so baš tiste dni vihrale hude bitke ob Renu in so ameriški vojaki padali pod pritiskom nemške ofenzive (zadnje na zadnji).

Zategadel je bilo javno mnenje, težaj se tako tenkokožno in ranljivo. Zagnalo je dokaj kriča in se dvignilo s protesti in kritiko. Angleški nos se je posibl — prestiž se je nekoliko sfrkotal...

Ampak zdaj je položaj vse drugačen. Za V-E dnevom je poteklo že celih 10 dnih! (Danesh 17 dnih.) In v teh kratkih dneh se je koža javnega mnenja čudežno hitro utrdila in "usnječi in čez postala". Zato ni bilo protestov, ni bilo kritik (vsaj jaz sem jih v čikaškem časopisu zmanj iskal), ko je angleški feldmaršal Alexander general Tita Hitlerju in Mussoliniju ter Hirohitu, ter so na jugoslovanske čete leteli psovke, s kakovrstimi je pred nekaj mesecih počastil Churchill grške partizane.

Prav nasprotno se je dogodilo. Vse svoje črnila se zlili na Tita in ogroženo obsojali njegovo držnost. Že v septembetu leta 1943 so jugoslovanske partizane

ske čete napadle in premagale Nemce v tržaški in reški luki in ju imele nekaj časa v posesti. Takrat ni bilo treba dovoljenja, takrat ni bilo graje, pač pa polno hvale in slave. Ali vse to je bilo "takrat" — zdaj pa je 17 dni po V-E dnev... In Tito je brez angleškega dovoljenja zmagal v Trstu in nameraval "ugrabiti italijansko zemljo."

Kdo se meni za pravico, ki jo ima Jugoslavija do tega kosa zemlje in ljudstva, ki biva na njem? Anglia namreč dosledno zavrača očitek, da je nagrađila Italijo z jugoslovanskim ozemljem. Naplačala jo je "z rezino premagane Avstrije", in pikat!

To je bila tista gladka obdelana palčka, ki je lakomnim laškim patriotom služila za ogrodje, da so ga s pomočjo zunanjih "narodoslovcev" oblepili in zaokrožili s točasnimi številčnimi podatki o laškem življu na naši zemlji, pa poslali to potvaro v svet kot pristno koško bedro.

Na naše veliko razočaranje so jim nasedli i tak novinarji in poročevalci, ki smo jim prispevali o splošni zavzetosti Jugoslovane, ki so sprečevali dovoz vojnega materiala in pojačanja nemško-italijanskih armadi preko Balkana in s tem prispevali velik del k zmagi britanskih in ameriških armade v Sredozemlju, sedaj pa krivo obtožuje, da si laste tujo zemljo. Jugoslovani so sprečevali dovoz vojnega materiala in pojačanja nemško-italijanskih armadi preko Balkana in s tem prispevali velik del k zmagi britanskih in ameriških armade v Sredozemlju, Siciliji in Italiji. Za plačilo se sedaj Jugoslovane izgubijo iz krajev, odkoder se sami izgnali skupnega sovražnika in ki po naravnih in človeških zakonih pripadajo Slovencem in Hrvatom.

Očitalo se bo, da Slovenski ameriški narodni svet in Združeni odbor južnoslovenskih Amerikanov v prilog Primorja, slovenske Koroške in Štajerske nista dovolj storila. Očitno je, da se britanski in ameriški reakciji, posebno britanski boji, močne in napredne Jugoslavije. Pozabiti ne smemo, da je na čelu Jugoslavije mož, ki ni le največji junak v vsej zgodovini južnih Slovanov, temveč tudi dalekoviden državnik. Zavedati se je treba, če bo moral sedaj reakcionarni sili kaj popustiti, da se prepreči krvolitje, to še ne znači, da so dolgoletne težnje vseh poštih Slovencev izgubljene. Na mirovni konferenci bodo Slovani pod vodstvom sovjetske Rusije, klub vsem reakcionarnim spletкам, da bi jih razdrogili, složno nastopili in pokazali tudi na političnem polju, katero bo rada ali nerada tudi Britanija moralna priznati.

Ce bomo ameriški Slovenci složni in stali trdno za našo velopomembno organizacijo SAN-SOM in z ostalimi Južnoslovenci pod ZOJSSOM skupno nastopili, se bo čul naš glas, še prav glasno na mirovni konferenci. Zato proč z malodušjem, boj za slovenske pravice se mora nadaljevati.

Vsi zavedni Slovenci in Slovenke iz Detroitja in okolice ste vabljeni na sejo naše podružnice SAN-SOM v soboto 2. junija ob 7:30 zvečer v Slovenski narodni dom, 17153 John R. Določili bomo smernice nadaljnega delovanja. Treba je, da posežejo v razprave tudi tisti Slovenci in Slovenke, ki so sedaj stali ob strani. Gre se sedaj za narodno čast in "je dolžnost vseh nas, da jo branimo in izpovemo simpatije našim hrabrim bratom in sestram v naši rodni domovini, tako glasno, da nas bo, če prav smo majhni, cel svet slišal.

Priporočite, prijatelju, naj si naroči Proletarca.

Ako vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

dov sklenili urediti svetovno gospodarstvo tako, da bo v bodočem kruhu za vse, zato, ker bo DELA za vse.

V San Franciscu se je ameriška delegacija premislila. Smatra, da je obljuba o zaposlitvi vseh ljudi preobirska in nevarna. Torej naj le rečemo, da se bomo prizadevali ustvariti razmere, v katerih problema brezposelnih nič več ne bo.

Američani so se zbalili, da bi tako obljuba naletela v zvezrem Kongresu na velik odpor in mogočni niti večine ne bi dobila, pa so jo hoteli omiliti. A opozicija proti temu umiku je bila v San Franciscu toljka, da je ostalo pri prejšnji določbi, ki pa je le na papirju. Dosedaj nimajo združeni narodi še nobene ustanove, ki bi bila kos napraviti potrebno študijo mednarodnega gospodarstva in ga usoslati po vsem svetu v korist vseh ljudi.

Kdaj jo ustavite? Težko, da sploh kdaj, saj take ne, ki bi bila kos nalogi. Prvič, v današnjem svetovnem gospodarstvu še zmerom pravčijo privatni trgovski krog. Oni hrepene po dobitčkih. In drugič, aki bi hoteli res kaj izdatnega storiti za zaposlitev ljudi vse povsod, bi morali poseči v socialistično ekonomijo, katere pa se bo kot vrag križa.

Priznajmo, da se kapitalistične vlade na vso moč trudijo obvarovati svoj starci ekonomski red in na drugi pa se mase obračajo na levico, z zahtevami za socializacijo bogastev.

Tako se bo nadaljevalo, dokler ne zmaga socializem.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Vojna vihra v Evropi je zagonetljiva. Ali s tem še rečeno, da je v Evropi zavral mir. Komaj so potihnili topovi, so se že začeli zbirati v oblakih Evrope črne temne senče, katere ne obetajo nič dobrega. Vse tiste sijajne, lepo donečne besede, komaj spregovorjene včeraj, so postale samo votle fraze in se razblinile v nič. Kot se je zgodilo na Grškem in v Italiji, se obeta tudi v osredni Evropi.

Jugoslavija in Trst

Zopet se govori o Jugoslaviji. Ali to pot je govoril angleški general Alexander — zelo "laskavo" govoril o človeku in o ljudev, kateri so prenesli toliko groze in toliko boja, kot ga ni doprinesel noben drug zasuhnen narod v Evropi. Kaj je pa rekel ta general? Ni potrebno ponavljati njegovih besed dobesedno. Primerjal je Tita in jugoslovansko armado, katera je v težkem boju pogurala sovražnika iz Trsta in Gorice — Hitlerju, Musoliniju in pa Japancem. To pa zato, ker se ni maršal Tito takoj ukonil, kar je zahteval angleški general. Francoski vojaki lahko stojijo na nemški zemlji, ali jugoslovanska armada ne sme stati na svoji lastni zemlji, katero jim je strgal pred sedmendvajsetimi leti sovražnik izpod nog.

Vse je jasno kaže, kam streli angleška politika. Intervencija Anglie na Grškem, katera je povzročila civilno vojno in začasno uničila republikansko gibanje v tej deželi, je drug dokaz. Danes so na Grškem na krmilu rojalisti, republikanci pa v ječah in grški kvizlingi sponzori. Nobeden tega bolj ne želi kot pise teh vrstic. Zadnjič svetovna govorila o tem z Mirko Kuhljem, kateri je tajnik SANSA. Tudi on upa, da se to čim prej uresniči. Na tem mestu je treba konstatirati, da če mi veliko govorimo — kaj bi bilo dobro in kaj ne bi bilo dobro — je v uradu SANSA ogromno dela. Priznati je treba, da je SANSA v bratu Kuhljiju dobila neudružljivega delavca, kateri mu je posvetil vse svoj čas. In prav je, da smo mu za to hvaležni.

Naše gibanje

S končano vojno v Evropi se naši ljudje že sprašujejo, kdaj bo ustanovljena pošta z Jugoslavijo. Nobeden tega bolj ne želi kot pise teh vrstic. Zadnjič svetovna govorila o tem z Mirko Kuhljem, kateri je tajnik SANSA. Tudi on upa, da se to čim prej uresniči. Na tem mestu je treba konstatirati, da če mi veliko govorimo — kaj bi bilo dobro

POVESTNI DEL

VLADIMIR RIJAVEC:

KRUH

Kruh.
Ze v prvih letih, ki se jih spominjam, mi je mati mnogokrat rekla:

"Poljubi kruh, ki tije padel na tla!"

In poljubil sem ga vedno. Ni sem vedel zakaj, — — poljubil sem ga, ker mi je mati tako ukazala.

Pozneje sem se mnogokrat smejal temu običaju. Kot srednješolec sem se čutil vzvišen nad drobnarjičami in sentimentalnostmi. — Nikdar nisem bil Bog ve kako zaljubljen v kruh. Samega se mi ga ni dalo jesti. Izbiral sem si včasih črnega, včasih belega, včasih mlečnega;

— več sprememb kot je bilo, laže sem ga spravil vase. Komo v šoli čitali neko Cankarjevo povest, ga skoro nisem mogel razumeti, da mu je tako sladko dišal novopečeni kruh, ko je hitel zjutraj mimo pekarne v šolo. Res! Skoro ga nisem mogel razumeti! Zame ni imel kruh takrat nobenega privlačnega, niti omamnega vonja.

A moral sem od doma. V večje, tuje mesto. Živel sem iz dneva v dan. Ni mi bilo sile in nisem se mogel pritoževati. Vsaj v začetku ne! — Pozneje se je vse spremenilo. Ne da sem stradal, — — toda tudi meni je pričel dišati sveži kruh, ko sem hodil mimo pekarn. Čakal sem pred durmi, da sem mogel, — kadar so se odprla vrata, — udihavati oni s kruhom nasičeni zrak, ki je prijetno dražil moja čutila, da sem požiral preobliko sline, ki se mi je nabirala v ustih.

Kruh.

Kadar nisem imel dinarja v žepu, sem se izogibal pekarnam in prodajnalom. Stopil sem rajši na drugo stran ceste. — A najbolj sem se bal onih stojnic na trgu, kjer so branjevke prodajale kruh. Bile so zame velika skušnjava. Kruh je ležal tam. Kruh, pomislite! Svež kruh, s skorjo, ki bi mi gotovo pokala pad prsti, če bi ga bil stisnil! In kolikokrat branjevke niti niso pazile nanj! — Fisiši so mi trenutki, ko je vse v meni govorilo:

"Vzemi ga, vzemi ga!" —

Moralo je biti v juniju. Se par dni je manjkoval do kraja meseca, a ostala sta mi le še dva dinarja, ki sem ju hranil za zadnjih silo. Lačen sem bil, da sem se sam sebi smilil. Ničesar nisem bil okusil ves dan. Lakoto sem si miril z učenjem in čitanjem, — a misli so mi uhajale na druge stvari. Vrtele so se in plesale v nekem krogu in mi slike k njegovemu središču, od katerega sem jih neumorno odganjal. — — In vendar so se ustavile nazadnje pri njem: pri

kruhu. Zvečer nisem vedel niti kaj sem se podnevu učil, niti kaj sem čital.

Kruh.

Nisem mogel več izdržati v sobi. Odšel sem ven. Na ulico.

Morda sem napravil neumnost. Se odprete in razsvetljene izložbe so me strahovito dražile. Ustavljal sem se pred njimi in zrl vanje. Požiral sem z očmi razstavljeni delikatese, mesne izdelke in druge dobre. In kruh! Kruh vseh vrst!

Ne morem se spomniti, koliko ulic sem obredel tisti večer. Vsak najmanjši vonj po jedi meje ustavljal v vabil. Ustavljal so me automatski buffetti, trgovine, slaščičarne; — — a kaj sem hotel z dvema dinarjem? In do kraja meseca je manjkalo še skoro teden dni!

Hotel sem se vrnil v svojo poslo. Najboljše bo tako, sem si mislil; — a nisem imel sreče. V ulici, kjer sem stanoval, je imela velika pekarna svoje delovne prostore in peči. Topel in sladak vonj svežega kruha je prihajal skozi odprtia okna. Nisem mogel mimo. Sklonil sem se k oknu in dolgo gledal, kažejo je nastajal kruh. Obraz mi je bil ves poten od pare, ki je udarjal iz peči, kadar so odprli železna vrata; jemali jih razbeljene votline dolge vrste hlebec, — belih in črnih, — in spet vlagali ustalo testo.

Kruh.

Sam ne vem, koliko časa sem ostal naslonjen na okno. Zdramil me je šele nočni hlad.

Nisem se vrnil v sobo. Potisnil sem roki v hlačna žepa in hodil po praznih ulicah. — Nakaj sem mislil, ne vem. Skoro bi rek, da ni bilo takrat v moji glavi nobene misli, — — ali če je že bila, potem je mogla biti samo misel na kruh. Čudno je to: kadar si lačen, se spomni si začeliš najprej kruha!

Kruh.

Potem sem zavil iz mesta. Kam me je vodila pot nisem mogel presoditi. Rosna trava mi je siila po nogah in mi jih molicila. Nisem je čutil. Začeli sem tu pa tam na mehko in razmoceno zemljo ali v blato, kar me je za hip zdramilo iz otopenosti. — — Le moji koraki so motili mir, ki je vladal vsehokrog. Popolen mir. Noben petelin se še ni bil oglasil, da se je rodilo novo jutro.

Prispel sem na vrh griča. Pojde se je razprostiralo pred množico neizmerno polje. Prav redka meglga ga je pokrivala, da mi je izgledalo, kot bi bilo pogrenjeno s tanko, belo kopreno. V negibni začaranosti je ležalo pred mano.

In stopal sem dalje. Desno in levo ob meni je bilo

sklonjeno k zemlji težko klasje. Ni se zganilo. Tudi ono je še spalo. — —

Krvava zarja se je umaknila prvim solnčnim žarkom, ki so obsijali zlato polje. Da! Zlato polje! Nikdar prej in nikdar več ne bom morda tako občutil, da so res zlata óna drobna zrna, ki jih šibko stebelce drži v svojem klasu.

Megle so se dvignile. Nejasna slika, ki je še malo poprej ležala pred mano, se je zbrisnila. Zadisalo mi je sveže seno. Vedeni mi je prijeten ta vonj, —

— "Ti zlati moj kruhek!"

V VOJNO Z RUSIJO SE VZLIC VSEMU NE BOMO ZAPLETI

Napisal za ONA Donald Bell.

Mnogo se govori o neki novi vojni z Rusijo. Prišel je čas, da se odkrito pomenimo o vseh možnostih. Oni, ki računajo z novo vojno, niso zares vznemirjeni le radi neposrednih sporov kot poljski ali tržaško vprašanje, niti gledo administracije Nemčije. Videti je, ko da še ne kažejo drugega zastrupila ozračje.

To pesimistično naziranje je najbolj razširjeno v evropskih deželah, oziroma režimih, kot poljski zamejni krogovi v Londonu, in, kot je bilo javljeno iz zanesljivih virov, celo med nekaterimi člani ameriške delegacije v San Franciscu. V teh krogih smatrajo, da bo bodoča svetovna organizacija kot celota ravnala kot nekakšen proti-ruski blok. Potisnil sem roki v hlačna žepa in hodil po praznih ulicah. — Nakaj sem mislil, ne vem. Skoro bi rek, da ni bilo takrat v moji glavi nobene misli, — — ali če je že bila, potem je mogla biti samo misel na kruh. Čudno je to: kadar si lačen, se spomni si začeliš najprej kruha!

Kruh.

Potem sem zavil iz mesta. Kam me je vodila pot nisem mogel presoditi. Rosna trava mi je siila po nogah in mi jih molicila. Nisem je čutil. Začeli sem tu pa tam na mehko in razmoceno zemljo ali v blato, kar me je za hip zdramilo iz otopenosti. — — Le moji koraki so motili mir, ki je vladal vsehokrog. Popolen mir. Noben petelin se še ni bil oglasil, da se je rodilo novo jutro.

Poglejmo zdaj, kako bi to izgledalo. Nekateri pravijo, da je sovjetska Rusija agresivna in da hoče dominirati vso Evropo. Drugi zopet pa trdijo, da je Rusija izčrpana, tako da jo utegnemo prisiliti, da sprejme, kar koli ji bomo naložili. Oboje je pretirano.

Ruski cilji v Evropi so zmerini in omejeni. Rusija hoče varnost in namerava izkoristiti priliko te velike zmage, da se zasidra v centralni Evropi, da bi mogla braniti svoje meje tam, mesto še na Curzonovi liniji. To ni agresija, niti agresivnost. Na drugi strani pa je Rusija trudna, a nikakor ne izčrpana. Rusija hoče mir, ker je je treba časa za obnovo in celo za reorganizacijo — toda Rusija ima obenem tudi najmogočnejšo armado na evropskem kontinentu, ako bi postala vojna proti Rusiji verjetna.

Tako stoji Rusija. A kakšni bi bili izgledi zahodnih velesil napram Rusiji v tej tretji svetovni vojni? Odgovor je zelo odvisen od časa — velika je razlika, ako razmotrimo vojno v sedanjem trenutku, ali če tri ali celo čez dvajset let.

Trenutno je Rusija popolnoma mobilizirana. Zedinjene države pa imajo še bojevati vojno proti Japonski. Pobotonje z njo je seveda možno, ako bi postala vojna proti Rusiji verjetna. Evropske dežele so izčrpane, vključno Britanijo, in se ne bodo radovale podale v vojno proti Rusiji, katero mnoge izmed njih spoštujejo kot svojega rešitelja. Mi smo izgubili v vojni proti Nemčiji 135.000 mrtvih v Evropi. Najmanjša cena take nove vojne bi bila 3 do 4 milijone mož, to je 30-krat toliko življenj kot nas je veljala evropska vojna. Ne verjamem, da bi ameriško ljudstvo hotelo vzetje nase tolike žrtve.

V treh letih bo položaj v tem pogledu še bolj neugoden. Ja takrat se nisem mogel naslati z njim.

In kot da je solnčne žarke prinesel veter! Klasje je vzvalovalo, oživilo. Sklanjalo se je in se spet dvigalo. Vabilo me je k sebi. Tiho, neslišno. — Nikdar ne bom pozabil tega prizora!

Zlato morje! — Kadar je veter nenadoma spremenil smer, so vstali v morju novi valovi, ki so hiteli prvim nasproti, se zatajevali vanje in se družili z njimi v nove, večje, mogočnejše valove. Zlate valove.

Sklonil sem se k žitu. Poboljšalo me je s svojimi resami po licu in se mi nagibalo k ušesom, kot da bi mi hotelo nekaj posvetadi.

Pozabil sem na lakoto. Vzel sem klas v roko in ga poljubil: "Ti zlati moj kruhek!"

TO JE BILA NEKOC NEMSKA ARMADA. Sedaj je v ujetništvu. Gornje so bivši nemški vojaki, ki so sedaj v ruskem ujetništvu.

bilo tudi v teku prvih mesecev dežele na vzhodu organizirale svoje lastne armade, katero bodo vežbali Rusi, ter jih opremili s svojim vojaškim materialom. Kar je sovjetska unija izgubila vojakov v tej vojni, bo daleko odtehtano — obširni predeli Evrope bodo nadomestili te izgube moštva. Čehoslovaska je imela pred Monakovim preko 40 izvrstnih divizij. Jugoslavija bo najbrže še bolj močna. A k temu je treba pristeti še rumunske, madžarske in bolgarske armade. Poljake in tudi delavske sile vzhodne Nemčije. Sovjetska unija, ki ima najmanj 150 divizij več kot zdaj.

Sovjetska unija si je ustvarila mogočne vojne industrije v centralni Sibiriji, ki je varna pred bombami. Materijala torej ne bi bil tudi v dvajsetih letih, tu ne velja razpravljati. Jasno je, da bo Rusija takrat mogočnejša kot danes. Morda bo naša sila rasla hitreje kot njena. V glavnem bo to odvisno od kraja, kjer se dobro odigravale operacije, oziroma, o katerem vojem področju želimo razpravljati. Ako bi se podali Rusi na Atlantik in Pacific, bi bili slabotenejši. Ako bi se mi podali v neizmernosti kontinenta, bi narasle ugodnosti za Ruse. To so realnosti sil. Radi tega ne bo v vojni z Rusijo, kljub vsemu govorjenju.

je angleške, ameriške in nemške inženierje, da začno z iziskom zlata in srebra, da dobijo kapitala; in začeli so kopati premog, da ustanove domačo producijo bakra. L. 1923 je bila z bakrom že na 3. mestu. Z dobički rudopokrov je začela tehnološko industrijo, zlasti s producijo svile, ki je bila tam že staro domača obrt. S prvim posojilom so ustanovili bombažno industrijo na ta način, da je država kupila stroje za 2000 kolodij. Obenem je cesar dal poštovanje 2 cementni, in 1 tovarno za steklene izdeike. Za vse to je bilo treba plinskih in električnih central.

Tudi prvo železnično je gradila država. Ker državna uprava ni nikdar z vsemi ustanovami iskala dobitka zase, nego je samo vodila in spodbujala, ustanovila šole za izobraževanje strokovnih moči, je potem, ko je bilo vse, tukaj začela prepričati polagoma vodstvo privatnim industrijskim družbam.

Tako od 1. 1884-1888. Potem je Japonska presla od državnega kapitalizma k privatnemu. V Evropi pa gre baš obratno. Do tega pa je na Japonskem prišlo, ker je gospodarstvo že postajalo prekomplikirano, da bi ga vodili uradniki in ker država ni imela več dovolj denarja za rastoči razvoj. Spremembe so vse v splošno bolj teoretična, kakor praktična, ker japonski mentalitet zaničuje dejavnost v podjetništvo. Oficirji, kmetje, kulji so skoro bolj v časti kakor podjetniki. Zato so sedaj nastali veliki monopolji posameznih, le maloštevilnih skupin, in sicer ljudi, ki so že prej kot strokovnjaki in trgovci sodelovali pri državni upravi podjetij. Te so bile družine Mitsui, Mitsubishi, Satsuma in Okura. V rokah teh starih podjetij je danes skoro vse gospodarstvo Japonske, in ti nosijo poleg dobitčkov tudi ves rizik. To so pod strogo državno kontrolo. In ves velikanski uspeh japonske industrije in trgovine razvila v svetovno silo.

Ko je Japonska dne 7. decembra 1941 napadla Pearl Harbor, invadirala otoke po Pacifiku, udrila na azijsko celino proti Burmi, v vzhodno Indijo in na Singapur, je bila enako prepravljena, kakor Hitler v Nemčiji, da postane s pomočjo te vojne mogočna, bogata, velika država.

Japoni so podjetja, ki jih doma nima, a si jo je venecijanec ustanovil svoj gospodarski svet (genro), ki je tudi izdeloval ustvarjalno v posiljal študijske komisije v svet. Od tedaj, torej priljubljen, so bili v 90. letih se je Japonska razvila v svetovno silo.

Ko so leta 1899 sklicali prvi parlament, so ta svet-genro sicer odpravili, ali starci državniki so vendar ostali svetniki cesarja, ki uživa še danes božansko čast, da velja res kot sin božji, ki nima torej nobene oblasti nad seboj. Ko so Japonci začeli z načrtnim gospodarstvom, je moral državna oblast vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov, in je moral takoj državno oblasti vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoraj noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Slovenci v Ameriki imajo samo tri demokratične liste. Tako ugotavljajo gospodje, ki so včasih maševali v Ljubljani in pisali v ljubljanskem Slovensku proti španski republiki in za generala Francia ter za klerofašizem v Avstriji, sedaj pa mašujejo v Clevelandu in po njenih svetovnih dnevnikih na St. Clairju.

Vodilni časopis, ki stoji odločno na demokratičnem stališču je — saj ste menda že uganili — Ameriška domovina v Clevelandu. In edina dva, ki ju priznava, da sta zares za resnico in za demokracijo, torej edina lista poleg nje sta Stautov Jugoslovanski Obzor v Milwaukeeju in Ave Maria v Lemontu. Vsi drugi listi v tej deželi — torej tudi Glasilo KSKJ in Ameriški Slovenec pa so na zgrešeni poti. Eni, ker so "zapeljanii", drugi pa, ker vedoma služijo "Tituš". Tako tolmači to stvar Debeyčeva "A. D." Ker je ona za resnico, in resnica vselej zmaga, mora že biti res tako kar ona piše.

Ta presneti "Tituš"! Ako bi ga dobili v roke slovenski kaplani, župniki in kanoniki na dvorišče sv. Vida, to bi ga prematli! Ali pa mu storili še kaj hujšega. Tako pa prelivajo le črnilo namesto njegove krv!

Merile za demokracijo je po mnemu tinta-kulijev pri "A. D." to ali si proti Rusiji in "Titušu" ali pa zanj. Ako si proti, si samoposebi umevno za demokracijo, ako pa Sovjetske unije in njene strice Jožeta in "Tituša" ne sovraži, si sopotnik komunist ali pa še kaj hujšega. Bog nas varuj!

General Franco v Spaniji je na podlagi take demokracije, kot jo zastopajo samo trije "pravi" slovenski listi v Ameriki, velik demokrat. Pokojni avstrijski diktator Dollfuss je bil kajpada tudi demokrat, in prav tako njegov naslednik bivši kansler Šušnik, ki so ga zaveznički osvobodili iz nacijskega jetništva.

Nezmotljiva "A. D." pravi v izdaji z dne 19. maja med drugim:

"Danes vidimo, da se je v Jugoslaviji zgodilo do pičice prav to, kar smo napovedovali — vladu v Beogradu in v vseh šestih provincah je absolutno in izrazito komunistična. Navedli smo za dokaz vladu v Sloveniji, kjer je od ministarskega predsednika pa do zadnjega člena v vladi — izrazit komunist ali sopotnik. Ali smo torej imeli prav, ko smo trdili, da je bil poslan Tituš v Jugoslavijo, da jo prideljil v Moskvo, in ne zato, da bi pregnal Nemce od tam, ki so se umaknili vsled zmage zavezničkega oružja..."

Končno je torej le prišlo na "dan", kdo je "kriv", da angleška vladna vlast Trsta še nista prisodili Jugoslaviji. Se-

sanja v omenjenem listu je n. pr. sledeče, ki je ne iz kakega brezpomembnega dopisa, ampak iz takozvanega uvodnika:

"S tem, da sta Stalin in Tito privolila, da zavezniške čete zasedejo Trst in okolico do mirovne konference, sta priznala, da nista gotova, če je to pravljena last Jugoslavije ali ni in da naj o tem odloči sele mirovna konferenca. Ako bi jima bilo res za Trst, bi bila istega zasedla z odločno izjavo: Trst je jugoslovanski in le preko naših trupel ga bo kdo vzel! Zdaj bo pa o tem odločala po privoljenju Stalina in Tituša mirovna konferenca in če pogledamo, kako se sedanja komunistična vlada v Jugoslaviji na vso moč trudi, da se oddalji od Amerike in Anglije, potem lahko že vnaprej mislimo komu bosta dali ti dve zapadni demokraciji Trst."

Slovenski klerikalizem v Ameriki, ki se sedaj toliko duša z zahtevami za Trst, je silno neroden. Mar naj se bi potrkal rajše na svoja grešna prsa in ponovil besede Izidorja Cankarja, da bodo na grobu slovenske ljudske stranke rasle koprine in da bo naroda sram vloge, ki jo je počela, dokler je bila Slovenija, oziroma "ljubljanska provinca" pod Italijo in potem pod Hitlerjem. Da, resnica res vselej zmaga! Ampak resnica v pravem pomenu besede, ne pa tista, ki jo oglašajo za resnico raznii Gabrovški, Slapški, Omani in pozabljeni franciščani.

Winston Churchill se je lotil po razpustitvi koalicjske vlade spet svoje stare politične vloge: boja proti socializmu in delavski stranki. Mož si zelo prizadeva, da bi obvaroval kapitalizem v Evropi in pa razmajane trone v deželah, ki se jih doslej še niso mogle otresti, n. pr. v Grčiji in Italiji. Pri tem je seveda tudi beseda demokracija pogostoma v rabi, toda borba je v resnici med privilegi, katere zastopa način angleške vlade, in med onimi, ki delujejo za odpravo razrednih razlik in s tem za socialno uredbo, v kateri bo demokracija dobila svoj pravipomen.

Iran (Perzija) se bi rad iznenabil zavezniških čet (ruskih, angleških in ameriških), ki so ga okupirale. To so storile v času, ko je obstajala nevarnost, da se bo Hitlerjevim armadam posrečilo prodrijeti v Malo Azijo. Sebotejte nevarnosti ni več in vladava v Teheranu smrta, da bi tu je čete lahko odšle. To željo je iranska delegacija poudarila tudi na konferenci združenih narodov v San Franciscu. A se jim nič ne mudi. V Iranu, ki je silno bogat na oljnih poljih, se krejejo interesi Velike Britanije in Sovjetske unije. Doslej je bil Iran pod angleško sfero; oljna bogastva v njemu izrabljajo angleški kapital in tudi ameriški oljni kartel je soudelezen. Moskva hoče, da je Iran nekaj oljnih polj v izkoriscenje Sovjetske unije. In pa da naj se Iran osloni na Sovjetsko unijo namesto da služi koristim angleškega imperializma. Takih neslogasij bo veliko po tej vojni v zliz lepim proglosom združenih narodov.

La Parola v New Yorku klíče, "Ustavite Titovo nasilnost v Trstu, Gorici in Istri" in opozarja zavezničke, naj mu ne dovolijo "balkanizirati italijanskega teritorija". Mar so pri La Paroli pozabili, da Balkan še ni bil nikdar tako "balkaniziran", kot je bila Italija pod Mussolinijem in Vatikanom, in da je tudi sedaj veliko bolj balkaniziran kot pa Jugoslavija?

Italijanska propaganda v Ameriki in Rimu predstavlja Tita za diktatorja z imperialističnimi ambicijami, zato, ker zahteva za Jugoslavijo kraje, do katerih nima Italija nikake pravice. Pravi, da je Tito uvedel v Trstu in v Gorici režim terorja. A kje pa so bili ti italijanski "demokrati" takrat, ko je po Primorskem res divjal pravi teror — teror črne srajce? Tito ne zahteva drugega kot kar Jugoslavijo smatra, da spada nji! Torej ni imperialist! Mussolini pa je hotel Slovenijo, vse Dalmacijo, Hrvatom pa je dal italijanskega ničvrednega vojvodo Spoleto za kralja (da bi le Titu prišel v roke!), hotel je postati cesar novega rimskega imperija in množice so ga pozdravil.

Naslov za list in tajništvo je: **PROSVETA**

Naročnina za Združeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

V MOSKVI so imeli to pomlad velika slavlja. Mesto je bilo v ben-galjenem ognju in salve topov so oznanjale, da je zmaga zaveznikov v Evropi popolna. Gornje je slika iz slavlja tik Kremlina, ko je Moskva praznovala triumfe rdeče armade.

Ijale vse do časa, ko je večal saveznički cesarstvo. Sele ko se mu je vojna sreča zaobrnila, so začeli Italijani na svoj star način menjati srajce, "prepričana" in zavezničke.

Maršal Petain, ki je v Franciji obtožen velezidaje in se pripravlja na obravnavo, hoče za glavno pričo sebi v obrambo bivšega ameriškega poslanika admirala Wm. D. Leahyja. Sta-

ri maršal se boji, da bi ga sodišče spoznalo krivim hlapčevanjem Hitlerju in ga odsodilo v smrt. Pa se zanaša, da ga bo resil ameriški diplomat Leahy, ki je takrat bil v Vichyju in so mu spletke diplomacije zavezničkih vlad in osišča dobro znane. Petain baje upa, da bo Leahy izjavil, da je (Petain) skrivoma deloval proti Hitlerju. Toda "skrivoma" v tem slučaju nič ne pomeni. Dejstvo je, da sta Petain in njegov glavni minister Pierre Laval pomagala Nemčiji v vsakem oziru.

Drew Pearson pravi v svoji koloni, da se bo nekega dne govoril izvedelo, čemu so Mussolini in njegovi prijatelji dolgo vprašavali.

Iran (Perzija) se bi rad iznenabil zavezniških čet (ruskih, angleških in ameriških), ki so ga okupirale. To so storile v času, ko je obstajala nevarnost, da se bo Hitlerjevim armadam posrečilo prodrijeti v Malo Azijo. Sebotejte nevarnosti ni več in vladava v Teheranu smrta, da bi tu je čete lahko odšle. To željo je iranska delegacija poudarila tudi na konferenci združenih narodov v San Franciscu. A se jim nič ne mudi. V Iranu, ki je silno bogat na oljnih poljih, se krejejo interesi Velike Britanije in Sovjetske unije. Doslej je bil Iran pod angleško sfero; oljna bogastva v njemu izrabljajo angleški kapital in tudi ameriški oljni kartel je soudelezen. Moskva hoče, da je Iran nekaj oljnih polj v izkoriscenje Sovjetske unije. In pa da naj se Iran osloni na Sovjetsko unijo namesto da služi koristim angleškega imperializma. Takih neslogasij bo veliko po tej vojni v zliz lepim proglosom združenih narodov.

Liston M. Oak, ki je "managing editor" newyorskega New Leadra, se potožuje v svojem članku (v izdaji z dne 19. maja) nad "Titovimi komunisti", ki divljajo po Trstu in Gorici. Pojava — z zgrajanjem seveda, da sta bila oba škofa (v Gorici in v Trstu) arretirana. L. M. Oak, ki se smatra za zelo sposobnega, dobro poučenega žurnalista, bi lahko vedel, kdo je goriški nadškof Margotti. In če je New Leader res tako za demokracijo kakor se dela, ne bi pretakal solza za tako zagrizenimi fašisti, kot je Margotti. Jugoslovanska vlada ga je res označila za vojnega zločinka, toda Margotti je na varnem v Rimu in tudi tržaškemu škofu, ki je v svoji škofijski vodil takško poitalijanovanje Slovencev po fašističnih navodilih, se ni zgodilo nič hudega.

Italijanska propaganda v Ameriki in Rimu predstavlja Tita za diktatorja z imperialističnimi ambicijami, zato, ker zahteva za Jugoslavijo kraje, do katerih nima Italija nikake pravice. Pravi, da je Tito uvedel v Trstu in v Gorici režim terorja. A kje pa so bili ti italijanski "demokrati" takrat, ko je po Primorskem res divjal pravi teror — teror črne srajce? Tito ne zahteva drugega kot kar Jugoslavijo smatra, da spada nji! Torej ni imperialist! Mussolini pa je hotel Slovenijo, vse Dalmacijo, Hrvatom pa je dal italijanskega ničvrednega vojvodo Spoleto za kralja (da bi le Titu prišel v roke!), hotel je postati cesar novega rimskega imperija in množice so ga pozdravil.

Naslov za list in tajništvo je: **PROSVETA**

Naročnina za Združeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

kako te lahko mogočen mednarodno razpieten propagandni aparat danes okliče za junaka v vojni proti nacizmu, jutri pa te prispolobi Hitlerju in ob enem te krsti za roparja, ki pleni po severovzhodni Italiji".

Pomolov ne manjka

"Po mojem mnenju je izgovor, da so Titu ukazali iz Trsta zaradi pomolov, neobsnovan, ker jih je na razpolago kolikor jih potrebujejo," pravi Johnson.

Tudi principi ne pridejo v upoštev, kajti če se ukaže Titu iz Trsta, a ne pa iz vse Beneševe marke (Venezia Giulia), potem tu princip ne pride v upoštev, pač pa le zahteva, da jugoslovanski čete ne smejo biti v Trstu, čeprav so ga osvobodile.

Dalje Johnson menja, da po njegovih ugotovitvah sta bila Titu kolikor toliko naklonjena le pokojni Roosevelt in Churchill, nobenkrat pa ne ameriški državni departmanti, niti ne ministerstvo vnašnih zadev v Londonu.

Porečila o terorizmu jugoslovanskih čet v Primorju so bile na stotine odstotkov pretirana, in negovali so jih Italijani in drugi, ki se bi radi znesli nad Jugoslovani, pravi isti porečevalce. Nad Titom se po njegovem mnenju znašajo posebno zato, ker je komunist in kot tak spada pod sovjetski vpliv, ne pa pod vpliv kake zapadne vele-

sil. Johnson priznava, da će se bi Anglezem in Američanom zelo vredno, lahko s svojo silo posenejo jugoslovanski čete iz vse beneševe krajine, in lahko bi doidal, da tudi iz vse Slovenije in Hrvatske. Ampak ni verjetno, da se jim bo zdelo "vredno" započeti kaj takega.

E. A. Mowrer za nov plebiscit

V ta spor je posegel tudi znani ameriški žurnalist Edgar Ansel Mowrer, ki v svojem članku z dne 24. maja, priobčen v mnogih listih, priporoča v za Jugoslavijo nič kaj laskavih izvajanjih nove plebiscite za celovški okraj in za tržaški. K temu Mowrer dodaja, da sta tržaški in goriški okraj bila "latinska" (italijanska) dva tisoč let...

Vojna v Evropi je sicer minula, a vojna propaganda pa se še razplača, in na nesrečo včinočno tako, da giadi pota v nove vojne.

VOLITVE V ANGLIJI ARANŽIRANE V PRID TORIJSKE STRANKE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vah in v Angliji, ki sejejo usled tržaškega in koroškega vprašanja mržnje med zaveznički v načemu, da bi povzročil spor med njimi. Pisec v Pravdi poudarja, da so Trst osvobodile jugoslovanske čete, in ostro prijema tiste vodilne ameriške in angleške liste (načema jih po imenu), ki te resnice nočijo priznati temveč rajše potvarjajo dejstva.

Sprememba v propagandi o Titu

Zanimivo je poročilo, ki ga je poslal iz Trsta Marshall Field v Ameriko dne 24. maja Edd Johnson. Omenja, da je v mestu velika napetost. Tisto depože je izročil cenzorskiemu uradu v Trstu zadnji četrtek ob 4. pop. Kako bo ob 5. popoldne, se ne ve, pravi Johnson. "Niti ne morem povedati tega, kar bi rad. Citirati ne smem nobenega zavezničkega častnika, in ne izjav jugoslovanskih uradnikov. Vse, kar napišem, bo morda poslano, morda ne bo. In poslano tako, da ne bo nikogar dražilo," pravi v poročilu. Kar pomeni, vse mora biti po volji cenzorjev.

Vendar pa se je v njegovem slučaju primerilo, da so mu dovolili skozi v Ameriko precej poročila, kako se je angleška to (je, zaveznička) propaganda proti Titu na mah zaokrenila, kako sedaj omalovažuje zasluge Jugoslavije in sedanji vojni in kako si prizadeva Titu diskreditirati, da v Jugoslaviji na ta način nastane možnost za obnovitev reakcionarne vlade (kakršne je imela prej).

Jugoslovanske čete ne ropajo

Johnson odločno poudarja, da ni res, kar je bilo poročano o jugoslovanskih četah v Primorju, namreč, ko so iz Londona in Rima trdili o njih, da plenijo, in da so jim ameriške čete iztrzale priopano blago. Nič takega se ni dogodilo, pravi Johnson.

Ampak značilno je vseeno,

prilog takratne Rooseveltove politike. Pomagali so mu v nji tudi francoski Darlani in Geraudi, v nadi, da se rešijo z našo zaščito.

Angleži so si dobili skoro v Afriku v svoje področje. A ob enem, saj dokler je bil Roosevelt živ, pa je moral Churchill vseenoigrati njemu podrejeno vlogo.

Z njegovo smrtno je šlo večino tistega, kar so se ti trije možje med sabo domenili, v pozabnost. Nekaj Rooseveltovih zaboljub bo prevzel v mednarodni politiki Truman, a vseh ne. In drugič, Churchill si je misil, sedaj je čas, da se Anglia odloči za torijsko stranko in tem za njegovo politiko, ali pa naj vajeti izroči delavski stranki.

Churchillov sloves v Angliji je sedaj na višku. Njegova neusoglasja s Stalinom še niso prispevali do meje, ob kateri bi bil vsak nadaljnji sporazum nemogoč.

Odločil se je izvojevati volitve v parlament letosnjega julija. Delavska stranka bi jih raje odložila do jeseni, ali Churchill, nobenkrat pa ne ameriški državni departmanti, niti ne ministerstvo vnašnih zadev v Londonu.

Porečila o terorizmu jugoslovanskih čet v Primorju so bile na stotine odstotkov pretirana, in negovali so jih Italijani in drugi, ki se bi radi znesli nad Jugoslovani, pravi isti porečevalce. Nad Titom se po njegovem mnenju znašajo posebno zato, ker je komunist in kot tak spada pod sovjetski vpliv, ne pa pod vpliv kake zapadne vele-

sil. Johnson priznava, da će se bi Anglezem in Američanom zelo vredno, lahko s svojo silo posenejo jugoslovanski čete iz vse beneševe krajine, in lahko bi doidal, da tudi iz vse Slovenije in Hrvatske. Ampak ni verjetno, da se jim bo zdelo "vredno

DR. JOŽA VILFAN:

PRIDRUŽITEV TRSTA K JUGOSLAVIJI UPRAVIČENA ZAHTEVA DEMOKRACIJE

(Ta sodobni članek o tržaškem vprašanju je bil objavljen v listu "Borba" 26. aprila. Ker je v njemu pojasnjeno stališe, katerga zavzema italijanski proletariat, italijanska žena in italijanska mladina iz Trsta, nam je že lažje pojmovati, zakaj je priključitev Trsta k Združeni Sloveniji ena glavnih točk jugoslovanske vlade: obenem tudi pobuja izjavo bivšega podstajnika državnega departmента Sumnerja Wellesa, da je prebivalstvo Trsta 85% po narodnosti in simpatiji italijansko. Članek je presto preveden iz srbo-hrvaščine.)

Pred nekaj dnevi je jugoslovanska vojska poleg jugovzhodne obale Istre osvobodila tudi otoka Cres in Lošinj. Po razsu Aastro-Ogrske ju je zasedla Italija in ju obdržala v smislu rapalske pogodbe od leta 1920. Sedaj pa je jugoslovanska vojska tudi na kopnem prekoračila staro mejo in se že nahaja blizu Ilirske Bistricice v Slovenskem Primorju. Pričelo se je končno osvobajanje najbolj zapadnega našega predela — osvobajanje slovenskega Primorja. Edinice naše vojske, ki so se na tem teritoriju še pod italijansko oblastjo do njenega zloma razvijale iz prvih partizanskih čet v brigade, divizije in korpusse, se bodo sedaj tudi stvarno zedinile z jugoslovensko celino, da skupno z njo izvojijo poslednjo bitko.

O čvrsti volji slovenskega Primorja, da se vključi v Tito-v Jugoslavijo, ne more biti nikake stvarne sumnje. Niti ne more biti kakuge dvoma v tem, da današnji vstop jugoslovenske vojske na to zemljišče predstavlja samo poslednje javstvo, da se že izvršeno priključenje utrdi. In inozemstvo je pri tem imelo dovolj prilike, da se uveri o vztrajnosti, požrtvovalnosti in junaštvu, s katerim se je narod slovenskega Primorja ves čas te vojne boril za svojo Jugoslavijo. Že avgusta 1943 so bili pri partizanskih etinacih v slovenskem Primorju prisotni predstavniki Velike Britanije. Bili so priče dogajanja, ki se je izvršilo v momentu kapitulacije Italije; prepričali so se, kako je naš narod takoj priznal Osvobodilno fronto za edino oblast. Leta 1944 so predstavniki vojske Velike Britanije, a kasneje tudi sovjetska vojna misija, mogli opažati s kakim navdušenjem je narod v teh krajih gradil svojo oblast, celo do predmetja Trsta samega. Prisostovali so tudi velikim volitvam odborov in so obiskali tudi mesta, kjer so se volitve vrstile. Lako so se uverili, da ničesar več ne more ustaviti našega naroda od tega, da v slovenskem Primorju brani ono, kar smatra za svojih tleh brani Titovo Jugoslavijo.

Priključenje slovenskega Primorja z Beneško Slovenijo, kar je na podlagi splošnega narodnega dviga proglašil vrhovni plenum Osvobodilne fronte takoj po kapitulaciji Italije in kar je potrdil najprej Kočevski zbor poslavcev slovenskega naroda, a zatem tudi drugo zasedanje AVNOJA, je že zdavnaj gotov. Še več, to je cela niz že izvršenih činov in sedanje napredovanje naše vojske znači samo zadnjo in zaključno fazo tega razvoja. In s tem, povezano z vso napetostjo, prihaja na površje tudi vprašanje Trsta.

Slovenski narod in v njim vsi drugi jugoslovenski narodi so vedno smatrali Trst za sestavni del svoje narodne zemlje. Od vseh strani obkoljuje Trst kompaktno naseljenja slovenska zemlja in devet desetek leži na tleh, ki so še pred sto leti bile lastnina slovenskega kmeta. Slovenci tvorijo ogromno večino v predmetjih in predstavlajo tudi znatni del prebivalcev sredine same. S svojimi meščanskimi funkcijami, a posebno kot luka prostranega zaledja.

DRŽITE CENE ŽIVILOM NIZKO

Grocerije in odjemalci morajo sodelovati v boju proti višanju cen. Oboji so skupno odgovorni za uveljavljanje določenih (ceiling) cen. Poučite se o njih iz uradnega seznama odobrenih cen, predno kaj kupite.

OFFICE OF WAR INFORMATION

Vsled tega mi pravično zahlevamo Trst za sebe, in to v imenu demokracije. Mi to zahlevamo zato, da se ono, kar smo preživeli tekom zadnjih stoljet, a še v večji meri od zadnje vojne naprej, ne bi nikoli več ponovilo; zato, da bi vsak posameznik in ves narod imel možnost za polni razvoj.

Množice Trsta v vseh krivicah so uvidele in danes že popolnoma uvidevajo, da demokratična ureditev zahteva vključenje Trsta v slovensko zaledje. Množice Trsta so se tako opredelile že leta 1848. One so se tako ponovno opredelile tudi v današnji vojni. Množice Trsta so se spojile v borbo slovenske vasi. Od leta 1941 so aktivisti Osvobodilne fronte dobivali tudi od Italijanov v Trstu svoje zatekalische. Aktivisti Osvobodilne fronte, ki so odšli tja, da pričnejo borbo proti fašizmu skupaj z Italijani antifašisti, bi se nikakor ne bi mogli držati v Trstu brez potega. To je podal v borbo leta 1941 v Osvobodilno fronto in na tem programu stoji danes tudi vsi jugoslovanski narodi.

Zlasti zadnje čase se v zunanjem svetu veliko razpravlja o tej naši zahtevi in mnogi so nam to našo pravico poskušali zanikati. Od naše strani smo že prinesli vse argumente, ki so nam v prilog, in ne mislimo jih sedaj ponavljati. Dotakniti se hočemo le dveh stvari: 1) Slovenci in vsi jugoslovanski narodi zahtevajo Trst v imenu demokracije in 2) s to zahtevo se strinjajo tudi vse demokratične mase Trsta.

Resnica je, da je danes pretežna večina tržaškega prebivalstva italijanske narodnosti in da je, ač tudi ne v toliki meri, bilo tako tudi pred prvo svetovno vojno. Toda je resnica tudi to, da bi danes Trst bil po večini svojega prebivalstva slovenskega značaja, ač bi ga zadnjih sto let upravljale demokratične oblasti. Toda medtem pa je mestna uprava, zlasti nekajko desetletje pred prvo svetovno vojno, bila v rokah italijanskega reakcionarnega vodstva, a slednje je sistematično in čestokrat tudi nasilno raznarovalo Slovence, katere je iz njihovega prirodnega ljubljenskega rezervoarja v mestu privabil hitri razvitek Trsta. In če jih je bilo na desetine in desetine tisočev, v vsem tem času niso dobili v mestu nene slovenske šole, niti ene javne kulturne ustanove, niti ene gospodarske podpore, niti ene možnosti, da upeljejo pri mestni upravi pravico za izražanje svojega jezika. Reakcionarno italijansko vodstvo, iz katerega je kasneje izšel ves red lokalno odločujočih fašistov, je nasprotno organiziralo rafinirane institucije, ki so se okrenile slovenskega dosejencu ob prvem koraku in ga sistematično odstujevale ob njegovega naroda. Elementarna pravica našega razvoja, kulturnega podviga in primerne sposobitve po načinu, ki je njemu najbolj prikladen, je Slovencu bila odvetra. Da je moglo izvajati to nedemokratično politiko, je reakcionarno italijansko vodstvo razširilo po vseh podjetjih Trsta in njegov doprinos je predvsem poleg sabotaže, mobilizacija v pomoč jugoslovenski vojski. S slovensko žensko in mladinsko narodno-ovsobodilno organizacijo se je razvijala sporedno in njenem v primeru tudi italijanska ženska in mladinska antifašistična organizacija. Naštale so mnoge profesionalne skupine italijanskih meščanov in njihova zgodovina in grozote druge svetovne vojne, sem prepričan, da je bila zgodovina rimske in nemškega papežev Hitlerju in Mussoliniu dobro.

Treba je vladati maso, je bilo pravilo papežkega Rima. Vladati jo je mogoče le, ač jo ohranis v ignoranci. Rimska nemoralnost, s papeži, kardinali, škofi, fajmoštji, kaplani, menih in "kapucinarji" je imela skozi do petnajstega stoletja monopol nad evropskim nepismenim ljudstvom. Vse, kar so ga naučili, je bilo, da se je ta ali oni znali podpisati in njegov podpis je pomenil le to, da priznava goljufije, ki so bile storjene v imenu križa in zlatega teleta. In v znanimenju teh dveh stvari — se mi zdi — se papež v Rimu še zmerom dobro počuti.

Martin Luter je v šestnajstem stoletju Rimu zelo štrene zmešal. Nemškemu narodu je dokazoval, da bo najboljše zanje, če se loči od papeštvja, ker le na ta način bo v stanju napredovati. Propagiral je, da naj se vse ljudi nauči čitati in pisati. Sirl je evangelij, da človek živi tudi za svet, ne samo za posmrtno življenje. To je bil nekaj pričetek moderne nemške kulture. Papež je v tistih verskih trenjih, ki so bila zapovedana v protestantizmu, spoznal, da je izgubil monopol nad svetovno ignoranco. Cerkev, zidana na Petrovi skali, se je nevarno majala. Izgubila je milione pripadnikov. Cele države so se ločile od nje.

Razume se samo po sebi, da temu grobemu kršenju osnovnih demokratičnih načel niso bili podvraženi le posamezni, temveč ves slovenski narod, zlasti slovensko Primorje, katerega je Trst potreboval pri izvrševanju svojih mestnih opravil. Trst, kot središče višjih šol in podučnih zavodov, bolnišnic in drugega medicinskega aparata itd., ni mogel izpolnjevati svoje naloge tako, kot bi jo izpolnjeval, ač bi dal vsemu slovenskemu elementu polne pravice in bi se prilagodil svojemu zaledju. Slovensko Primorje je na ta način zdrževano pri svojem materialnem in duševnem razvoju.

Italijanske demokratične masse so se čvrsto povezale s slovenskim zaledjem v zahtevi, da se Trst v imenu demokracije vključi v novo Jugoslavijo.

Današnja vojna se vrši za uničenje fašizma in za zmago demokracije. V njej je slovenski narod ramo ob ramu z ostalimi jugoslovenskimi narodi pokazal toliko junaštva, toliko uspeha in požrtvovalnosti, da se upravičeno pričakuje, da bo njegov naporni program, ki je dosledno demokratičen in ki v imenu demokracije zahteva

OBELISKI V BERLINU so bili spomeniki nacijskih zmag. Sedaj marširajo skozi nje nemški vojaki v ruskom ujetništvu.

Trst, v celoti in do poslednje točke izveden. Ravno zato, ker je program slovenskega naroda demokratičen, slovenski narod lahko spozna v vsakem, ki se temu programu upira, ne samo svojega nasprotnika, temveč tudi nasprotnika demokracije. Slovenski narod in z njim ne razdrojivo povezani ostali narodi Jugoslavije ne bodo mogli nikoli dopustiti, da bi postali prijatelji onih, kateri so na katerekoli način skušali jih zaučavati v tem borbenem poletu in kateri bi jim na katerikoli način skušali odvzeti pravico do Trsta. A slovenski in ostali narodi Jugoslavije tvorijo danes močno državno zvezo — Novo Jugoslavijo.

NEKAJ DROBIŽA

Chicago, III. — Ko premisljujem zgodovino fašizma in grozote druge svetovne vojne, sem prepričan, da je bila zgodovina rimske in nemškega papežev Hitlerju in Mussoliniu dobro. Odpravile so fašizem, da ampak mnogim in Angliji in v USA niso po volji. Morda že, da bi svet pozabil, kako "demokratično" vlado je Churchill ustavil v Grčiji in kakšni je pomagal v Belgiji, da se bi s silo ohranil v sedlu. Ko je ameriška armada ob koncu svoje ofenzive osvobodila iz ujetništva belgijskega kralja, je tudi on, ki je izgubil monopol nad evropskim ljudstvom. Vse, kar so ga naučili, je bilo, da se je ta ali oni znali podpisati in njegov podpis je pomenil le to, da priznava goljufije, ki so bile storjene v imenu križa in zlatega teleta. In v znanimenju teh dveh stvari — se mi zdi — se papež v Rimu še zmerom dobro počuti.

Martin Luter je v šestnajstem stoletju Rimu zelo štrene zmešal. Nemškemu narodu je dokazoval, da bo najboljše zanje, če se loči od papeštvja, ker le na ta način bo v stanju napredovati. Propagiral je, da naj se vse ljudi nauči čitati in pisati. Sirl je evangelij, da človek živi tudi za svet, ne samo za posmrtno življenje. To je bil nekaj pričetek moderne nemške kulture. Papež je v tistih verskih trenjih, ki so bila zapovedana v protestantizmu, spoznal, da je izgubil monopol nad svetovno ignoranco. Cerkev, zidana na Petrovi skali, se je nevarno majala. Izgubila je milione pripadnikov. Cele države so se ločile od nje.

Razume se samo po sebi, da temu grobemu kršenju osnovnih demokratičnih načel niso bili podvraženi le posamezni, temveč ves slovenski narod, zlasti slovensko Primorje, katerega je Trst potreboval pri izvrševanju svojih mestnih opravil. Trst, kot središče višjih šol in podučnih zavodov, bolnišnic in drugega medicinskega aparata itd., ni mogel izpolnjevati svoje naloge tako, kot bi jo izpolnjeval, ač bi dal vsemu slovenskemu elementu polne pravice in bi se prilagodil svojemu zaledju. Slovensko Primorje je na ta način zdrževano pri svojem materialnem in duševnem razvoju.

Rimski hierarhija je premisljevala, kaj storiti, da se ohrani na površju. Ko je uvidela, da svet hoče šol, se je z idejo spriznala, toda pogojno, da se priznava le cerkevne učne zavode. V strogo katoliških državah jih je vzdrževala država, v protestantskih pa so jih moralni verniki sami. Namen je bil ignoranco analfabetov nadomestiti s "solano nevedo".

Vatikan in teh namenih niso slabo računali. Njegov način šolanja je obvezal od šestega leta do potrebnih 15 let. Sovjetska socialistična republika nad 27 leti, ki obstaja že nad 300 let, bije dvanajstura.

Norman Thomas toži unijo prevoznikov (the International Brotherhood of Teamsters), pripadajoča k AFL, za pol-milijona doljarjev odškodnine, ker ga je v svojem glasilu lanskoga novembra napadla in ga dolžila, da njegova taktika pomeni sodelovanje s Hitlerjem. Hitler je

sicer ni več in toženi uradniki unije prevoznikov pravijo skozi svoje zagovornike, da njihov namen ni bil črni Thomas, pač po izraziti resnico, kakor jo oni razumejo. Glavna tarča je Thomasove tožbe je predsednik omenjene unije Daniel J. Tobin.

Včasi so pripovedovali, da so tožbe svojstvo posebno kmetov na Slovenskem. A v tej deželi pa se ljudje res tožarijo za vse mogoče stvari. Zato pa je toliko advokatov. Nedavno sem čital, da neki mož toži svojo ženo za divors, ker ga samo takrat poljubi, kadar ga vpraša za denar. Za božjo voljo, ali ni to dovolj pogosto?

Previdna farmarjeva žena je poklicala telefonično svojega lekarja in ga vprašala: "Je moj zdravnik izročil preskripcijo za dve steklenici zdravil?"

"Yes, yes," je odgovoril le-karnar.

"Prosim vas, zaznamujte točno, katera je za mojega moža, in katera za konja. Ne želim, da se bi konju kaj zgodi, predno bo polje zoranoto."

V pekel je prišla nova grešna duša in očabno korakala gor in dol po razširjenem peklenskem bulevardu. Pred njo stopi satan in zagrmi: "Pozor! Kdo si? Obnašaš se, kot da bi bila ti lastnik pekla."

"Saj tudi sem, gospod hudič. Izročila ga mi je žena še ko sem bil živ in sedal, ko sem tu, je pa moja dedičina."

Benjamin Franklin je dejal, da je prazni vreči nemogoče stati pokonci. Ako se bi sedaj vrnil iz groba in obiskal nekaj nočnih klubov, bi opazil, da imajo tudi polni žaljki težave stati pokoncu.

John Chamazar.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.) Za ruski relief — ničesar za poročati.

Nagla smrt s. Berlisga v Detroitu me je zelo pretresla. Za nas in za naše sodruge v Detroitu je to zelo velik udarec, še posebno po pevski zbor "Svoboda", kateremu je bil pokojnik povodov. S. Berlisg je bil napreden delavec, socialist in prijatelj Proletarca. Ljubil je godbo in je tudi sam uglasil precejšnje število pevskih skladb. Njegovi družini naše sožalje, kar se pa njega tiče — si je sam ustvaril spomin. Mi tu in sodruži v Detroitu in drugega ga ne bodo pozabil.

Ako bi delavci s takim veseljem podprli delavski tisk, kakor podpirajo zavajalno časopisje, bi bilo kažljalo kmalu konec.

Naročite si Ameriški družinski koledar 1945. Stane \$1.25.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovensko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGN, 1360 kilocycles.

Dr. John J. Zavertnik

<p

NO. 1968.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., May 30, 1945.

DIPLOMACY AND TRIESTE

Yugoslav's action in withdrawing her troops from Carinthia, and indication of lessened tension inside Trieste, should be followed by the firmest determination on all sides for loyal Allied settlement of the entire problem of Trieste on its merits.

Certainly all Yugoslav efforts designed, or appearing to be designed, to win Yugoslavia's permanent retention of the city by unilateral act should cease. Control of Trieste, pending a permanent settlement, should be under an Allied command jointly acceptable to all the principal allies. Meantime Yugoslavia should have the most convincing assurance that her case of sovereignty over the city will receive fullest American and British consideration in the peace settlements.

It isn't a case of assuring Yugoslavia that she wins American or British backing for permanent retention; it is a case of assuring her that the "fix" is not in for Italy. It is also to be hoped that Field Marshal Sir Harold Alexander will be instructed to avoid in future inflammatory language such as he used against Marshal Tito in a political attack camouflaged as an order of the day to Allied troops. After Yugoslavia's enormous sacrifice and heroic contribution for victory, to compare her leader with Hitler and Mussolini within two weeks after V-E Day passes understanding.

The problem of Trieste demands Allied firmness, diplomacy and justice. The last thing it demands is name-calling in the midst of an explosive situation.—The Chicago Sun.

ROYAL MARRIAGES

A son of a Sweden's crown prince is engaged to a commoner to the considerable distress of his grandfather, who seems disposed to make the young prince suffer for behaving like a man. The king of the Belgians has also married a commoner and may have to give up his throne for doing so. Windsor wasn't the first man of royal blood or even the first king to insist on marrying the girl of his choice, but he may have popularized the idea. If so, he deserves a vote of thanks.

The king business is an anachronism that ought to be abolished. These recent examples of the nonsense that governs the choice of a royal mate should help speed the institution into oblivion. The notion that royal blood is superior to ordinary blood and must not be mingled with it was firmly believed by pretty nearly everybody for hundreds of years but isn't believed by anybody today. Accordingly, when a great-to-do is made of the marriage of a king to a commoner, the fuss serves to focus attention on the absurdity of the institution, and by doing so hasten its disappearance.

Kings are bad for a country for a number of reasons, but chiefly because they make for false standards of thought and behavior. A king's training tends to make him self-important, vain, and wasteful, and the exaltation of such a man tends to corrupt his nation. As head of a social system, a king wield's a powerful influence even in a constitutional regime; he commonly uses his social leadership to preserve an aristocratic caste system that a modern country cannot afford to maintain. The monarchical institution is a bar to the progress of any nation that is capable of self-government.—Chicago Daily Tribune.

LABOR MISSES A BET!

Organized labor is banded together for the mutual benefit of its members—yet in its most important aspects, labor does not serve its full purpose.

Aside from achieving better working conditions and better wages, labor falls down on the vital task of developing a broader economic way of life for its members.

Labor does not take advantage, for instance, of the numerous laws which enable labor organizations to form and operate credit unions. Such credit unions would save the laboring man and his family hundreds of thousands of dollars annually in interest payments now being made to the small loan companies all over the land.

Labor does not form its own building and loan associations, to enable the laboring man to build on more liberal lines and at less interest cost.

Here alone are two lines of endeavor which labor ought to use to the limit. There are many others which would succeed if organized labor got behind them—for its own good.—The Progressive Miner.

Look Who's Fighting MVA

The fight against Missouri Valley Authority legislation has been carried to date mainly by the Bureau of Reclamation and Army Engineers, in defense of their bureaucratic vested rights in resource development, and by business groups hostile to the alleged "socialism" of the TVA principle. Now, according to Senator Murray of Montana, private power companies are setting up a slush fund to finance nine high-powered publicity men in organizing the campaign against MVA.

Fascinating, isn't it? Why do you suppose the power companies are fighting MVA, if not because they consider it will do a better job of public power development than existing agencies? Which is precisely, of course, the reason why an MVA should be established. Since the Missouri River is going to be developed with the people's money, the people have the right to demand that it be developed in the most effective way.—The Chicago Sun.

EVERYBODY EQUAL IN RUSSIA

Surprisingly many American fellow travelers still believe in the myth of economic equality in Russia, which they fondly term "the workers' fatherland." Facts speak otherwise.

Did you, for instance, read about the two Russian seamen dying, and six others getting ill when they celebrated the recent false armistice at Long Beach, Calif., by drinking wood alcohol drained from a ship's gauge? And did you read about the rich stores of vodka and caviar that the Russ delegates brought to Frisco, as "lunch?" Russian sailors are notoriously underpaid, compared to sailors of other European countries, to say nothing of U. S.

And did you know that there is a staggering difference between the Russian private's pay and that of even the lowest commissioned officer? The officer class in Russian armed forces lives in luxury, compared to their subordinates, while in U. S. armed forces the difference, tho there is one, is picayune compared to that of the "workers' fatherland."

That we point out these facts is not to be interpreted to mean that we like private monopoly capitalism any better than we like the state monopoly capitalism of Rus-

sia. Both forms are economic autocracy. We prefer for the people-by-the-people economic democracy.—The Cooperative Builder.

GO SLOW ON THE CURVES, Fraulein Warns M. P.

London. The Stars and Stripes reported under a Hannover date-line a sidelight on the army rule against fraternization.

Every day, it said, a fraulein with the right curves at the right places walks past a military policeman of the 35th Division, gestures at the more prominent of the curves, and mockingly explains: "Verboten."

CENSUS BUREAU ESTIMATES POPULATION AT 139,243,000

Washington, D. C. The census bureau estimated that on Jan. 1, 1945, the United States population was 138,955,469—including the military forces overseas. This was an increase of about 7,286,000 over the 1940 census figure of 131,689,275. Altho the Jan. 1, 1945, figure is the latest official estimate experts say unofficially that by May 1 it was probably up to about 139,243,000.

The public is wiser than the wisest critic.—Bancroft.

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION

John O'Donnell, Washington columnist of the New York Daily News, on April 25 defended the acquittal of three drunken men, two of them privates A.W.O.L., who set fire to the packing shed of an Amerikan farmer of Japanese descent, on the ground that "this is a white man's country." The acquittal, said O'Donnell, reflects "the honest thought of the people." The editors of the News, however, apparently didn't think so; for after the first edition that paragraph disappeared from the column and was replaced by a picture of Sir Anthony Eden and Sir Alexander Cadogan.

Thirty-four bills for tax-supported health-insurance programs have been introduced in the legislatures of twenty states thus far this year. Only sixty-six such bills were introduced in the ten-year period 1935-44.

Argentine Motorists, the only ones in the Western Hemisphere who still drive on the left side of the road, will move to the right June 10. Does this represent another triumph for our State Department?

"What Good," asks the London New Statesman and Nation of April 21, "can come of a non-fraternalization order which is said to have been defined by an American commander who told his troops that they might spend the night with a German girl but must not stay for breakfast?"

Printers' Ink, an advertising trade publication, reports in its issue of May 11 that Northwestern newspapers are now carrying twice the usual number of wartime ads offering homes for sale. It estimates that 15,000 war workers have left the region within the last three months.

Why We Fight—from the Charlotte, North Carolina, Observer of May 13: "The three billion Russians a year who used to see movies before the war don't know Van Johnson. Or Ruth Hussey, Betty Hutton, or June Allyson, for that matter. Why, it's enough to make a movie fan wonder what in the world Russia is fighting for!"

Tammany Hall has retained the public-relations firm of Russell H. Potter Associates, not only for the coming mayoralty campaign but on a continuing basis. The old Tammany regulars are said to be greatly disturbed by the fact that Mr. Potter is a Republican and a resident of Connecticut. He will try to erase the word "Tammany" from the public consciousness—he wants people to call it the "New York County Democratic Committee."

Legislative Memo: The House Appropriations Committee is seriously considering a \$500,000 cut in the appropriation of the National Labor Relations Board for 1946. Also three riders which would protect collusive contracts with company unions and prohibit the use of NLRB funds in the cases involving foremen or food-processing workers.

WITTY

Officer (just bawled out) —Not a man will be given liberty this afternoon.

Voice—Give me liberty or give me death!

Officer—Who said that?

Voice—Patrick Henry.

A LONG STEP TOWARD SOCIALISM

There hasn't been a general election in Britain ten years. They haven't a written constitution over there, so Parliament, when the spirit moves it, can extend its life—and Parliament is the government.

Now that Hitler is wiped out, chiefs of all parties agree the people should be given a chance to hand in their verdict. The exact date for the balloting has not been fixed, but it will be in the near future, sometime in July.

The Labor Party is urged by its leaders to start the ball rolling with a platform which would be considered extremely "radical" in this country—socialization of the Bank of England, the coal mines, the public utilities and all inland transportation. That would be a long step toward Socialism.

Sir Stafford Cripps says: "It's time to displace the old conception which still lingers on that property, money and material possessions are more important than human life and happiness." Winston Churchill will probably brand that a "pious platitude," but what substance will he offer.—Labor.

If that is what he means we are afraid that the success of organized labor would not bring social justice and democracy; not, at least, with society organized as it is today. For one thing, there are too many people who are out of

"KILLED" AGAIN

Socialism is being "killed" again. This time it is being done to death by The Reader's Digest, aided and abetted by Book-of-the-Month Club, Inc. And it is being done in six languages, no less: English, Spanish, Portuguese, Swedish, Arabic and Chinese—not to mention Braille and Talking-Record editions of the Digest.

The killing is being done at present through world-wide circulation, by the above-mentioned organizations, of a condensation of a book called "The Road to Serfdom," by Frederick A. Hayek, an Austrian, now at the University of London.

Now the road to serfdom is what, according to our professor? You may have guessed it already: it is socialism—and economic planning. It was German and Italian socialists who "created the prototype of the totalitarian type." "In Germany socialism had killed liberalism by the time Hitler came to power," says the professor, adding that "to many who have watched the transition from socialism to fascism at close quarters the connection between the two systems has become increasingly obvious.

Since fascism, both German and Italian brands, is now universally condemned, this seems to be a sly trick to "connect socialism with it, in the hope that it will share in the condemnation. But the whole world knows by this time that both Hitler and Mussolini were put into power by industrialists and financiers, both enemies of the socialist and trades union movement. Prominent socialists and labor leaders were the first to fill the concentration camps, and to be brutally killed and tortured. Socialists in this and other countries have been the most determined, unremitting enemies of fascism during the past quarter of a century; but to try to connect the "system" advocated by socialists with that of the fascists isn't just plain stupidity.

The Austrian professor says in his book: "It is not difficult to deprive the great majority of independent thought."

Another Austrian, named Hitler, said that people will believe anything if it's big enough and repeated often enough. In this respect the two Austrians have something in common, and the organizations circulating his stuff seem to think also that "independent thought" can be influenced under sufficient pressure. Hence the "connection" between the two systems which is so "obvious" to the professor, and no doubt to the R. D.

In addition to killing off socialism, the book attempts to do the same thing with all kinds of economic planning—all but one. We must plan so that "competition must be left to function unobstructed," in order to preserve "individual freedom." Anything else means serfdom, and free enterprise—"unobstructed competition"—is the road to salvation.

This view explains the great popularity of the book among capitalistic concerns, especially the larger ones. It like colas on hot day: it gives them a lift. And they need it right now as news and reports from Europe indicate that the chief struggle for power over there is between socialism and communism, with capitalism a poor third.

And this seems to indicate that socialism isn't dead after all—in spite of Hayek's best endeavors. Bismarck and his anti-socialist laws of three-quarters of a century ago failed to kill socialism in Germany; the murderous brutality and concentration camps of Hitler and Mussolini failed to kill it; and The Readers Digest, Book-of-the-Month Club, Inc., and the corporations circulating Hayek's misleading attack will likewise live.

And they'll fail to kill economic planning, too, for the simple reason that without such future planning their profit system would soon collapse about them. But the kind of planning capitalists and their supporters will do will be for the protection of profits, not for peace and plenty and freedom for their exploited workers. For the latter, democratic socialism as advocated by the Socialist party, is the road to economic freedom and abundance.—Reading Labor Advocate.

THE QUESTION OF SPAIN

One question which the Western Allies earnestly hoped to brush off but which forced itself into the discussion at San Francisco is the question of Spain. The collapse of Nazi power has left to Franco the uneasy honor of being the last important focus of fascism on the European continent. He has met the situation by trying to scramble over to the democratic side, but he has discovered, like his conferees in Argentina, that every gesture in the direction of liberty necessitates more severe measures of repression if his regime is not to be overthrown. Last February he shot without trial sixteen political prisoners in reprisal for the killing of two minor Falangist officials during an attack on a Falangist party headquarters in a workers' district in Madrid. Just recently eight others were sentenced to die for complicity in this attack: seven of them were executed. Republicans insist that the incident was a frame-up to provide a plausible excuse for the executions. But the fact remains that political arrests and killings have markedly increased since Franco began issuing his series of amnesty announcements. The lot of the dictator turned democrat is not merely hard, it is hopeless.—The Nation.

PRO AND CON ON JOHN L. LEWIS

The other day John L. Lewis gave his opinion about the American Labor Movement in an article published by Collier's Weekly. We want to give our viewpoint on Lewis' statements and, since hardly anybody agrees entirely with Lewis, it can scarcely be expected that we will.

What Lewis says is that there is no Labor Movement in America. He says that the unions of today are nothing more than company unions under the domination of politicians. He says that the big unions have agreed to play the game according to rules laid down by political leaders without securing a bill of rights for themselves.

And in all this we believe that Lewis is justified by the behavior of most big union leaders since the start of the war in particular and since the advent of the first Roosevelt administration in general.

Moreover, being Socialists, our objective is not to find some means of dealing satisfactorily with private owners of industry, but to socialize the economy of the nation and end private profit altogether. That, we believe, can be done best by organized use of the implements of political democracy. In the end, what we want is not that workers should deal with owners, but that all able adults should be workers and that none but workers should share in the wealth produced by human toil.—Reading Labor Advocate.

TOUGH
Diner—This is a small piece of steak you have given me.

Waiter—Yes sir, but you'll find it will take you a long time to eat it.

A Sorry Record

Preliminary reports on mine fatalities in the United States show a death toll of 1,251, and Washington officials admit this figure may reach 1,275 by the time all reports are received.

Compare this record of fatalities in the U. S. coal mining industry alone, with the total of 1,221 fatal accidents in ALL British industry, including the coal mines.

There must be some answer to this problem, and it is up to the miners and operators to find it—and quickly.—The Progressive Miner.

FOOD FOR THOUGHT

"Not a bad epigram," observed a philosophical Weary, Willie, when the judge said, "Ten days in jail."

"Epigram?" muttered his buddy. "What's an epigram, bo?"

"Oh," airily explained the other tramp, "it's a short sentence that sounds light, but gives you plenty to think about."

Hundreds would never have known want, if they had not first known waste.—Spurgeon.

LEFTISTS PILE UP MAJORITY IN PARIS

Final returns from the Paris municipal elections show that the Communist Party won, by a great majority, 27 out of the 90 seats in the municipal council. Gains and losses of the various parties since the last municipal election in 1935 were as follows:

	1935	1945
Communists	8	27
Socialists	5	12